

WINDWIJZER

Hoge bomen vangen veel wind. Goede raad in de wind slaan. Met alle winden meewaaien. Tegen windmolens vechten. Wind zaaien en storm oogsten. Een willekeurige greep uit het grote aantal spreekwoorden en gezegden die we in onze taal rijk zijn. Uitdrukkingen waarin lucht en wind de hoofdrol spelen. Mysterieuze krachten, die de mensheid al eeuwen intrigeren.

In vroeger tijden, toen de wetenschap voor de meeste natuurverschijnselen nog geen verklaringen had, probeerde men deze op eigen wijze te interpreteren. De kracht van de wind in stormen en orkanen kon mensen bang maken; om zich geruster te voelen, gingen ze zelf betekenissen geven aan de wind. Betekenissen, die van cultuur tot cultuur verschilden. In oude culturen werd 'wind' bijna altijd in verband gebracht met het bovennatuurlijke, met de wil van de goden. Door de wisselvalligheid en de voelbare, maar ongrijpbare werking dacht men dat er hogere machten in het spel waren. In het vroegere *Griekenland* had de wind een rol in de godenwereld. Boreas, de gure noordenwind, ontvoerde bijvoorbeeld de Atheense koningsdochter Orityia. In *China* werd de wind vereerd als vogelgod. Ook hier werden de winden naar hemelstreken genoemd. In het oude *Perzië* had de wind de functie van ordeningsprincipe in het kosmische wereldplan. In het antieke *Egypte* komt de verkoelende wind uit de keel van de god Amon; de naam van de Soemerische god van luchtrijk en aarde Enlil betekent 'Heer windzuchtje'. In oude *Syrische* voorstellingen zweeft de 'Donkere Wind' die met zichzelf paart in de Oertijd over de chaos. In *Mexico* associeerde men destijds de wind met de god Quetzacoatl. Deze god droeg een snavelvormig masker voor zijn gezicht. In *Tibet* rolt men gebeden op en stopt ze dan in een gebedsmolentje. Met de wind van het ronddraaiende molentje wordt het gebed meegevoerd naar de hemel.

In de loop der eeuwen heeft de natuurwetenschap voor veel natuurverschijnselen een verklaring gevonden. Daarmee zijn niet alle angsten weggenomen, maar ze werden daardoor wel gekanaliseerd. De betekenis van lucht en wind voor het economisch leven is enerzijds afgenomen (zeilschepen zijn vervangen door mechanisch aangedreven vaartuigen, molens draaien vaak met een electromotor rond, enzovoort), anderzijds toegenomen (airconditioning, persluchttechniek, ventilatoren enzovoort). Met name in de recreatieve sector maken we meer dan ooit gebruik van wind en lucht: zeilen, surfen, vliegeren, ballonvaren, delta-vliegen, parachutespringen enzovoort).

Ook in een heel andere zin zijn wind en lucht voor ons van betekenis. Zo kan een verfrissend windje op een warme zomerdag voor wat afkoeling zorgen. Wanneer je de hele dag binnen hebt gezeten, kan het je goed doen buiten een frisse neus te halen. De zee, de duinen: de wind maakt je daar los van het zorgzame bestaan en doet je dromen over toekomst en verleden. We voelen de kracht van de wind als we er met de fiets tegenop moeten ploeteren. Hij kan uitgroeien tot een vernietigende kracht wanneer een verwoestende windhoos of orkaan over het land raast en je een veilig heenkomen moet zoeken als de dakpannen je om de oren waaien, bomen worden losgerukt, rivieren buiten hun oevers treden. Tegelijkertijd kan de wind nieuw leven met zich meevoeren, wanneer de zaden door de lucht worden verspreid; of een afscheid symboliseren wanneer na een crematie de as wordt uitgestrooid. Gone with the wind.

(Met dank aan Ilse Decoster, Mieke Renner en Nathalie Van Praet, studenten lerarenopleiding van de Katholieke Hogeschool te Brussel.)